VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Vastine

Talousyksikkö
Hallitusneuvos Päivi Pietarinen

26.2.2026

VN/25113/2023
VN/25113/2023-VNK-37

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 90/2024 vp); valtioneuvoston kanslian vastine eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on 12.2.2026 kuullut asiantuntijoita hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 90/2024 vp). Valiokunnalle annettiin valtioneuvoston kanslian kirjallisen asiantuntijalausunnon ohella kolme muuta kirjallista asiantuntijalausuntoa. Asiantuntijalausunnon antoivat professori Mikael Hidén, professori Kaarlo Tuori ja professori Veli-Pekka Viljanen.

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt valtioneuvoston kanslialta vastinetta asiantuntijalausunnoissa esitetystä. Erityisesti valiokunta pyytää ottamaan kantaa professorien Tuori ja Viljanen lausunnoissaan esittämiin pykälien muutostarpeita koskeviin ehdotuksiin. Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisällyttämään vastineeseen ehdotuksen lakiehdotuksen muuttamisesta siten, että mahdollinen kansanedustajan palkkio ja muut ansiotulot vähennettäisiin maksettavasta karenssikorvauksesta. Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisällyttämään vastineeseen myös kuulemisessa 12.2. esillä olleen 3 §:n ilmoitusvelvollisuuden kynnyksen muutosta koskevan muutosehdotuksen. Perustuslakivaliokunta on pyytänyt lisäksi sisällyttämään vastineeseen karenssilautakunnan käsittelymääräaikaa koskevan sääntelyn muutokset siten, että lautakunnan on käsiteltävä ilmoitukset määräajassa, jolloin yli kahden kuukauden mittaista käsittelyä koskeva 8 §:n sääntely muuttuu tarpeettomaksi.

PROFESSORI KAARLO TUORIN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Professori Kaarlo Tuori toteaa asiantuntijalausunnossaan, että lain tavoitteissa korostuu sekä lakiehdotuksen 1 §:ssä että perusteluissa hallitusvallan käyttöön kohdistuvan luottamuksen suojaaminen. Tuorin mukaan tämä on tärkeä tavoite mutta yhtä tärkeä on estää eturistiriitojen syntyminen. Tuorin mukaan tämä olisi erikseen mainittava tavoitepykälässä. Se on tärkeää myös sen vuoksi, että se täsmentää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten tarkoittamaa painavaa yhteiskunnallista intressiä ja antaa lisäoikeutuksen perustuslain 18 §:n suojaaman perusoikeuden rajoittamiselle.

Valtioneuvoston kanslia viittaa hallituksen esityksen kohtaan 2 Tavoitteet (s. 9), jonka mukaan ”(e)sityksen tavoitteena on suojata yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön torjumalla ehdotetun karenssisääntelyn keinoin ennalta mahdollisten eturistiriitatilanteiden syntymisestä aiheutuvaa luottamusvajeen uhkaa valtioneuvoston jäsenen siirtyessä toimikautensa jälkeen julkishallinnon

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Valtioneuvoston kanslia PL 23 00023 Valtioneuvosto	 Snellmaninkatu 1 A Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001		 kirjaamo.vnk@gov.fi

ulkopuolisiin tehtäviin”. Lisäksi esityksen kohdassa 4.2.3 Vaikutukset työvoiman liikkuvuuteen ja ministereiden uudelleen työllistymiseen (s. 13) todetaan, että ”(e)hdotetulla sääntelyllä ei ole tarkoitus estää valtioneuvoston jäsenten siirtymistä yksityisen sektorin tehtäviin tai muutoinkaan rajoittaa työvoiman liikkuvuutta julkisen ja yksityisen sektorin välillä, vaan torjua enintään 12 kuukautta tehtävässä aloittamisen ajankohtaa rajoittavan karenssin keinoin tällaisiin siirtymisiin liittyvien eturistiriitatilanteiden syntymisestä mahdollisesti aiheutuvan luottamusvajeen uhkaa”. Vielä esityksen kohdassa 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys (s. 46) todetaan, että ”(e)hdotetun sääntelyn tarkoituksena ei siten ole estää valtioneuvoston jäsenenä toimivien tai näissä tehtävissä toimineiden henkilöiden siirtymistä julkishallinnon ulkopuolisiin tehtäviin, vaan pyrkiä varmistumaan mahdollisen karenssin keinoin siitä, ettei tällaisista siirtymisistä aiheutuisi yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön vaarantavia eturistiriitoja”.

Esitykseen sisältyvän valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvää karenssia koskevan lakiehdotuksen (jäljempänä myös *lakiehdotus*) 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi karenssin määräämisen edellytyksistä, joita ovat yhtäältä tietojen hyväksikäyttö ja vahingon aiheuttaminen sekä toisaalta muu eturistiriita. Lisäksi karenssin määräämisen edellytyksenä on, että uuteen tehtävään siirtymisen voidaan katsoa vaarantavan yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön. Valtioneuvoston kanslia viittaa myös esityksen kohtaan 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (s. 44), jossa todetaan, että ”(m)inisterinä toimivalle valtioneuvoston jäsenelle voidaan olettaa kertyvän paljon tietoa, jonka käyttö ja välittäminen ulkopuolisille välittömästi ministerikauden päätyttyä saattaa johtaa eturistiriitaan uuden tehtävän ja ministerin tehtävien välillä. Sääntelyn tarkoituksena on rajoittaa valtioneuvoston jäsenenä toimivan tai toimineen henkilön siirtymistä valtion palveluksesta muihin tehtäviin erityisesti tilanteessa, jossa hänellä on ollut tehtävissään pääsy uudessa tehtävässä hyödynnettävissä olevaan strategisesti tai liiketaloudellisesti merkittävään tietoon. - - Sääntelyn tarkoituksena on myös rajoittaa siirtymistä uuteen tehtävään tilanteessa, jossa uusi tehtävä johtaisi muusta erityisestä syystä eturistiriitaan ministerin tehtäviin nähden. - - Ehdotetulla karenssisääntelyllä suojattaisiin siten yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön”.

Valtioneuvoston kanslia katsoo, että yleisen edun ja hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnetun luottamuksen suojaaminen ovat lain perimmäisiä tavoitteita. Mahdollinen tietojen hyväksikäyttö, vahingon aiheuttaminen tai muu eturistiriita ovat syitä, jotka voivat johtaa tällaiseen yleisen edun tai hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnetun luottamuksen vaarantumiseen. Yhtäältä eturistiriitaa ja toisaalta yleisen edun ja hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnetun luottamuksen vaarantumista ei siten valtioneuvoston kanslian käsityksen mukaan tulisi rinnastaa professori Tuorin asiantuntijalausunnossa tarkoitetuin tavoin siten, että nämä kummatkin mainittaisiin lain tavoitesäännöksessä. Esityksen kohdassa 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, Oikeus työhön ja elinkeinovapaus on valtioneuvoston kanslian käsityksen mukaan esitetty ehdotetulle sääntelylle perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja yhteiskunnallisesti painavat perusteet, eikä myöskään edellä tässä kappaleessa kuvatut syyt huomioon ottaen ole enää tarpeen professori Tuorin asiantuntijalausunnossa esitetyin tavoin edelleen täsmentää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten tarkoittamaa painavaa yhteiskunnallista intressiä tai antaa lisäoikeutusta perustuslain 18 §:n suojaaman perusoikeuden rajoittamiselle.

Professori Tuorin mukaan lain keskeinen 6 § on muotoiltu siten, että siinä säädettäisiin karenssin määräämisen edellytyksistä, ei sen sijaan karenssilautakunnan toimivallasta määrätä karenssi. Tuorin mukaan tästä toimivallasta ei säädetä erikseen muissakaan pykälissä, ja itse karenssin määräämispäätös näyttää jäävän myös 16 §:n muutoksenhakusäännöksen ulkopuolelle.

Valtioneuvoston kanslia viittaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen karenssin määräämistä koskevan asian vireilletuloa, karenssilautakunnan päätöstä ja uuteen tehtävään siirtymisen rajoituksia koskevaan 5 §:ään, jonka 2 momentin mukaan karenssilautakunta arvioi ilmoituksen saatuaan karenssin määräämiselle 6 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymistä, ja se voi edellytysten täyttyessä määrätä ilmoituksen antajalle karenssin. Jos karenssilautakunta ei katso karenssin määräämisen edellytysten täyttyvän, sen on päätöksellään vahvistettava, ettei ilmoituksen kohteena olevaan uuteen tehtävään siirtymiselle ole tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia. Ehdotetussa 5 §:n 2 momentissa säädetään karenssilautakunnan toimivallasta määrätä karenssi sekä sen velvollisuudesta päätöksellään vahvistaa, jos se ei katso karenssin määräämisen edellytysten täyttyvän. Ehdotetun 18 §:n 1 momentin mukaan karenssilautakunta voi määrätä seuraamusmaksun. Lakiehdotuksen muutoksenhakua koskevan 16 §:n 2 momentin mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:ssä säädetään hallintopäätöksen valituskelpoisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan valittamalla saa hakea muutosta päätökseen, jolla viranomainen on ratkaissut hallintoasian tai jättänyt sen tutkimatta.

Valtioneuvoston kanslia viittaa myös Lainkirjoittajan oppaaseen (12.13.2 Muutoksenhaku hallintopäätökseen), jonka mukaan yleissäännöksiä muutoksenhausta sovelletaan, ellei muussa laissa toisin säädetä. Tarkoitus on myös, ettei eri hallinnonalojen lainsäädäntöön sisällytetä yleissäännösten kanssa päällekkäisiä säännöksiä. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännökset tulevat hallintoasioiden muutoksenhaussa sovellettaviksi ilman viittaussäännöstäkin. Informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ei ole välttämätön. Oikaisuvaatimusta koskevat yleissäännökset ovat hallintolaissa, mutta erikseen on säädettävä siitä, missä asioissa oikaisuvaatimus on muutoksenhaun ensi vaiheena.

Valtioneuvoston kanslia katsoo, että lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu karenssin määräämistä koskeva päätös sekä lakiehdotuksen 18 §:n 1 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksun määräämistä koskeva päätös ovat valituskelpoisia suoraan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:n nojalla, eikä erillinen säännös näiden päätösten valituskelpoisuudesta lakiehdotuksen 16 §:ssä ole tämän vuoksi tarpeen. Lakiehdotuksen 16 §:n 2 momenttiin on sisällytetty informatiivinen viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin ja 16 §:n 1 momenttiin säännös siitä, mihin lakiehdotuksessa tarkoitettuihin päätöksiin tulee ensi vaiheessa vaatia oikaisua.

Professori Tuorin mukaan 16 §:ssä käytetään ilmausta ”karenssin sisältävä päätös”, mutta tällaisesta päätöksestä ei ole muualla laissa säännöstä. Ehdotuksen 8 §:ssä, jossa tarkoitettu päätös kuuluu muutoksenhakumahdollisuuden piiriin, säännellään korvausta, ei karenssin määräämistä. Tuorin mukaan ehdotuksen 6 § olisi muotoiltava uudelleen niin, että siinä säädetään karenssilautakunnan toimivallasta määrätä karenssi.

Valtioneuvoston kanslia viittaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 6 §:n osalta edellä tässä vastineessa lausumaansa sekä toteaa, että lakiehdotuksen 16 §:n 3 momentin mukaan karenssin sisältävä päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Karenssilautakunta arvioi lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaan ilmoituksen saatuaan karenssin määräämiselle 6 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymistä, ja se voi edellytysten täyttyessä määrätä ilmoituksen antajalle karenssin. Jos karenssilautakunta ei katso karenssin määräämisen edellytysten täyttyvän, sen on päätöksellään vahvistettava, ettei ilmoituksen kohteena olevaan uuteen tehtävään siirtymiselle ole tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia. Karenssilautakunnan karenssia koskeva päätös voisi siten joko sisältää karenssin tai päätöksellä voitaisiin vahvistaa, ettei ilmoituksen kohteena olevaan uuteen tehtävään siirtymiselle ole laissa tarkoitettuja rajoituksia. Jälkimmäisessä tilanteessa karenssilautakunnan päätös ei sisältäisi karenssia. Mahdollisuus panna karenssilautakunnan päätös täytäntöön muutoksenhausta huolimatta on tarkoitettu liitettäväksi vain karenssilautakunnan karenssin sisältävään päätökseen, ja tämän vuoksi 16 §:n 3 momentissa käytetään termiä ”karenssin sisältävä päätös”.

Professori Tuori esittää vielä karenssin määräämisen edellytysten osalta harkittavaksi, onko 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa asianmukaista käyttää mahdollisen eturistiriidan taustasyytä rajoittavaa ”erityisestä”-määrettä.

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että ehdotettu sääntely merkitsee rajoitusta perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun oikeuteen hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotetulle sääntelylle katsotaan esityksessä olevan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja yhteiskunnallisesti painavat perusteet. Esityksen kohdassa 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (s. 45) todetaan, että ”(l)akiehdotus sisältäisi täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset karenssin määräämisen edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista. Karenssi olisi mahdollinen ainoastaan lakiehdotuksen 6 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa, joissa valtioneuvoston jäsenenä saatuja tietoja voitaisiin olennaisella tavalla hyödyntää uudessa tehtävässä tai jos uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin muusta erityisestä syystä katsoa johtavan eturistiriitaan. Edellytyksenä olisi lisäksi, että uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin katsoa vaarantavan yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön. Karenssin olisi näissäkin tilanteissa kiinnityttävä rajoituksen perusteena olevaan hyväksyttäväksi arvioituun lain tavoitteeseen”. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että ”erityisestä” -määre on tarpeen perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten näkökulmasta. Tältä osin valtioneuvoston kanslia viittaa etenkin edellä mainittuihin lain täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksiin sekä rajoituksen oikeasuhtaisuuden vaatimukseen. Esimerkiksi professori Veli-Pekka Viljanen katsoo asiantuntijalausunnossaan (s. 4), että karenssin määräämisen edellytyksiä koskeva sääntely täyttää perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuudelle asetettavat valtiosääntöoikeudelliset vaatimukset.

Professori Tuorin mukaan seuraamusmaksun määrääminen näyttää niin ikään jäävän ehdotuksen 16 §:ssä säädetyn muutoksenhakumahdollisuuden ulkopuolelle. Tämä on ongelmallista niin perustuslain 21 §:n kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklankin kannalta.

Valtioneuvoston kanslia viittaa edellä tässä vastineessa sivuilla 2–3 muutoksenhausta lausumaansa.

Professori Tuori katsoo, että hallintolain noudattamisvelvollisuudesta olisi paikallaan säätää erikseen. Nyt hallintolakiin viitataan vain oikaisuvaatimuksen yhteydessä, mikä voi johtaa virheelliseen e contrario -tulkintaan.

Valtioneuvoston kanslia viittaa esityksen kohtaan 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, Karenssilautakunnan asema ja tehtävät (s. 47), jonka mukaan ”(l)akiehdotukseen ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa informatiivista viittausta lautakunnan toiminnassa sovellettavista hallinnon yleislaeista ja sen jäsenten kuulumisesta rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin. - - Viranomaisten toimintaan yleisesti sovellettavien lakien määrä on viime vuosina laajentunut entisestään muun ohella julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) säätämisen myötä. Kattavan säädösluettelon sisällyttämistä lakiin ja sen pitämistä ajantasaisena pelkästään informatiivisista syistä ei voida pitää vallitsevassa lainsäädäntökehityksessä enää tarkoituksenmukaisena”. Lainkirjoittajan oppaan (12.2.4 Informatiiviset viittaukset) mukaan yleislakeihin viittaamiseen tulee suhtautua pidättyvästi. Tarpeettomat viittaukset eivät ole suotavia. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että edellä todettu huomioon ottaen informatiivista viittausta etenkään pelkästään hallintolakiin (434/2003) ei ole pidettävä perusteltuna.

Hallintolain soveltamisalasta säädetään hallintolain 2 §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan valtion viranomaisissa, hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa, itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa (viranomainen). Lisäksi hallintolain 5 §:ssä säädetään lain suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 1 momentin mukaan, jos muussa laissa on laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan hallintolain asemasta. Esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa ei ole hallintolaista poikkeavia säännöksiä. Hallintolain säännökset tulevat sovellettaviksi karenssilautakunnan toimintaan ilman viittaussäännöstäkin. Valtioneuvoston kanslia viittaa hallituksen esityksen 9 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 33), joiden mukaan ”(k)arenssilautakunta olisi oikeudelliselta asemaltaan valtion viranomaiskoneistoon kuuluva toimielin. Sen toimintaan sovellettaisiin siten ilman eri säännöstä hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia, julkisuuslakia ja kielilakia (423/2003)”. Hallintolain soveltaminen karenssilautakunnan toimintaan todetaan siten selkeästi myös esityksen perusteluissa.

PROFESSORI VELI-PEKKA VILJASEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Professori Veli-Pekka Viljanen toteaa asiantuntijalausunnossaan: ”Ilmoitusvelvollisuuden laajuus on säädöstasolla mielestäni asianmukaisesti järjestetty (3 §). Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että ilmoitusvelvollisuus koskee kattavasti elinkeinon- tai ammatinharjoittamisen tai muun vastaavan toiminnan aloittamista (3 kohta). Tältä osin rajoituksen oikeasuhtaisuuden kannalta pidän ilmeisen merkityksellisenä sitä, että 3 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusta ei ole tarpeen antaa, jos uuden tehtävän luonteen perusteella on ilmeistä, etteivät karenssin määräämiselle annetut edellytykset täyty. Perusteluissa tätä poikkeusta on kuitenkin tulkittu äärimmäisen rajoittavasti. Perustelujen mukaan poikkeus koskisi ”vähämerkityksistä” elinkeinon- ja ammatinharjoittamista, jolta puuttuu varsinainen tulonhankkimistarkoitus (HE, s. 25). Pidän kuitenkin selvänä, että merkittävä osa normaalia ammatin ja elinkeinon harjoittamista on luonteeltaan sellaista, joka ei ministerikauden jälkeen harjoitettuna mitenkään vaaranna luottamusta hallitusvallan käyttöön. Esimerkiksi ilmoitusvelvollisuuden ulottaminen vaikkapa valtioneuvoston jäsenen siirtymiseen päätoimiseksi maa- ja metsätalousyrittäjäksi tai vaikkapa lääkäriksi tai juristiksi yksityisenä elinkeinonharjoittajana menee selvästi pidemmälle kuin on valtiosääntöoikeudellisesti perusteltua. Oman tulkintani mukaan tällaiset tilanteet olisi luontevaa katsoa poikkeuksiksi ilmoitusvelvollisuudesta. Ottaen huomioon hallituksen esityksen edellä mainitut perustelut, perustuslakivaliokunnan olisi mietintövaliokuntana syytä kiinnittää kysymykseen huomiota.”

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 3 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi velvollisuudesta ilmoittaa uuteen tehtävään siirtymisestä. Ilmoitusvelvollisuus koskisi laajasti yksityisen sektorin toimijoiden palvelukseen siirtymistä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin ei kuitenkaan kuuluisi siirtyminen ehdotuksessa tarkoitetun julkisyhteisön, Euroopan unionin, kansainvälisen järjestön, kansainvälisen toimielimen tai puolueen palvelukseen. Ilmoitusvelvollisuutta ei olisi myöskään otettaessa vastaan julkinen luottamustehtävä, kuten kansanedustajan, aluevaltuutetun tai

kunnanvaltuutetun toimi tai julkisyhteisön edustajiston tai toimielimen jäsenyys. Esityksen 3 §:n säännöskohtaisten perustelujen (s. 25) mukaan ”(p)oikkeaminen ilmoitusvelvollisuudesta olisi tarkoitettu vain tilanteisiin, joissa karenssin määräämisen edellytysten täyttymättä jääminen olisi selvää”.

Valtioneuvoston kanslia viittaa esityksen kohtaan 2 Tavoitteet (s. 9), jonka mukaan ”(e)sityksen tavoitteena on suojata yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön torjumalla ehdotetun karenssisäänTelyn keinoin ennalta mahdollisten eturistiriitatilanteiden syntymisestä aiheutuvaa luottamusvajeen uhkaa valtioneuvoston jäsenen siirtyessä toimikautensa jälkeen julkishallinnon ulkopuolisiin tehtäviin. Ministerit toimivat hallinnonalansa poliittisina johtajina ja saavat laajasti julkisuudelta rajoitettua tietoa sekä käyttävät merkittävää yhteiskunnallista valtaa. Jo mahdollisuus, että ministerin asemassa saatuja tietoja tai vaikutusvaltasuhteita voitaisiin hyödyntää ministerikauden jälkeisessä tehtävässä, voi olla omiaan heikentämään yleisön luottamusta hallitusvallan käyttöön etenkin, jos uudella tehtävällä on kiinteä yhteys asianomaisen ministerin vastuualueeseen tai toimialaan”. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että laaja ilmoitusvelvollisuus siirtymisestä yksityisen sektorin palvelukseen on perusteltua lakiehdotuksen tavoitteen saavuttamiseksi. Ilmoitusvelvollisuudesta tehtävien poikkeusten tulee olla erittäin rajattuja. Jos lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvalle henkilölle jätettäisiin laaja harkintavalta siitä, antaako hän ilmoituksen, voisi tällä olla yleistä etua ja hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnettua luottamusta heikentävää vaikutusta.

Esityksen 5 §:n säännöskohtaisten perustelujen (s. 27) mukaan ”(a)siaa käsiteltäessä olisi otettava huomioon tarve saada karenssia koskeva asia ratkaistuksi ennen uudessa tehtävässä aloittamiseksi tarkoitettua ajankohtaa. Käsittelyssä olisi siksi annettava erityistä painoarvoa hallintolain 23 §:stä ilmenevälle vaatimukselle asian käsittelemisestä ilman aiheetonta viivytystä. Ilmoituksen antajalla on tarve saada asiansa käsitellyksi ennen uudessa tehtävässä aloittamisen arvioitua ajankohtaa. Ilmoituksen käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevaa vaatimusta ilmentävät myös ehdotetun 8 §:n säännökset oikeudesta korvaukseen tapauksissa, joissa ilmoituksen käsittely on kestänyt yli kaksi kuukautta”. Lisäksi esityksen kohdassa 11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (s. 46) todetaan, että ”(i)lmoitusta käsiteltäessä olisi siten annettava erityistä painoarvoa perustuslain 21 §:stä ja hallintolain 23 §:stä ilmenevälle käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevalle vaatimukselle. Lakiehdotukseen on ehdotettu sisällytettäväksi ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseen liittyvä ajallinen edellytys ilmoituksen antamisesta hyvissä ajoin ennen aiottua siirtymistä. Kyseisestä säännöksestä ilmenevällä tavalla sovellettuna ilmoituksen käsittelyvaiheen rajoituksen on mahdollista ennakoida jäävän elinkeinovapauden kannalta verraten vähäiseksi”.

Lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin mukaan ilmoituksen antaja ei saa aloittaa ilmoituksensa kohteena olevaa uutta tehtävää karenssilautakunnan käsittelyn kuluessa. Karenssilautakunnan tulisi käsitellä ilmoitus jo lautakunnan toimintaan sovellettavan hallintolain mukaan ilman aiheetonta viivytystä, ja lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu asian yli kaksi kuukautta kestävän käsittelyn ajalta maksettava korvaus ohjaisi edelleen ilmoituksen viivytyksettömään käsittelyyn. Lakiehdotuksen 3 §:n 5 momenttiin sisältyy ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseen liittyvä ajallinen edellytys ilmoituksen antamisesta hyvissä ajoin ennen aiottua siirtymistä uuteen tehtävään. Valtioneuvoston kanslia katsoo, että kun ilmoitus annettaisiin hyvissä ajoin ennen aiottua siirtymistä ja huomioon otetaan ilmoituksen viivytyksettömän käsittelyn vaatimus, jäisi ilmoituksen käsittelyvaiheen uudessa tehtävässä aloittamista koskeva ajallinen rajoitus käytännössä hyvin rajatuksi. Ilmoitusvelvollisuus ja sen käsittely eivät myöskään sinällään estäisi esimerkiksi työsopimuksen tekemistä tai luottamustoimen vastaanottamista, vaan lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentti rajoittaisi vain sitä, ettei henkilö voisi vielä ilmoituksen käsittelyn aikana aloittaa uudessa tehtävässä.

Lakiehdotuksen 18 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi seuraamusmaksusta. Pykälän 1 momentin mukaan karenssilautakunta voisi määrätä seuraamusmaksun valtioneuvoston jäsenyydestä vapautetulle henkilölle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 3 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa. Esityksen 18 §:ää koskevien säännöskohtaisten perustelujen (s. 40) mukaan ”(e)hdotetun 3 §:n 3 momentin mukaan ilmoitusta ei olisi tarpeen antaa, jos uuden tehtävän luonteen perusteella olisi ilmeistä, etteivät karenssin määräämisen edellytykset täyty. Säännös on tarkoitettu mahdollistamaan poikkeaminen ilmoitusvelvollisuudesta vain tilanteissa, joissa karenssin määräämisen edellytysten täyttymättä jääminen olisi selvää. Tavoitteena on keventää sääntelystä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Käytännössä säännöksen soveltamisen ennakoidaan jäävän rajatuksi ja esimerkiksi ehdotetun 18 §:n 1 momentin soveltamistilanteiden näkökulmasta verraten selväpiirteiseksi”. Mikäli ilmoitusvelvollisuudesta poikkeamisen alaa laajennettaisiin, voisi tämä mahdollisesti johtaa myös lakiehdotuksen 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevien käytännön soveltamistilanteiden kasvuun. Esityksen 3 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 25)

korostetaankin, että ”(h)enkilö voisi halutessaan kuitenkin aina antaa ilmoituksen aikomuksestaan siirtyä uuteen tehtävään”. Laajan ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena on myös se, että lain soveltamisalaan kuuluvan henkilön ei olisi laajalti itse tarpeen arvioida sitä, onko kyseessä sellainen uusi tehtävä, jonka osalta karenssin määräämisen edellytykset täyttyvät, vaan tämän arvioinnin tekisi virkavastuulla toimiva, itsenäinen ja riippumaton karenssilautakunta, jonka jäsenillä on lautakunnan tehtävien hoitamisen, mukaan lukien karenssin määräämisen edellytysten täyttymisen, edellyttämä oikeudellinen ja muu asiantuntemus.

Valtioneuvoston kanslia katsoo, että laaja ilmoitusvelvollisuus on perusteltu lain tavoitteen saavuttamiseksi, eikä ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoituksen käsittelyn aikaisesta kiellosta aloittaa uudessa tehtävässä koostuva elinkeinovapauteen kohdistuva rajoitus muodostu edellä tässä vastineessa todettu huomioon ottaen sellaiseksi, että se edellyttäisi lakiehdotuksen uudelleen arvioimista tältä osin.

Lisäksi **professori Viljanen** toteaa asiantuntijalausunnossaan: ”Karenssin määräämisen edellytyksiä koskeva sääntely täyttää nähdäkseni perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuudelle asetettavat valtiosääntöoikeudelliset vaatimukset. Tähän vaikuttavat myös karenssin keston rajaaminen enintään 12 kuukaudeksi eron myöntämisestä valtioneuvoston jäsenelle (7 §) sekä lakiehdotuksen 8 §:n säännökset korvauksen myöntämisestä karenssin ajalta. Kiinnitän kuitenkin huomiota kriittisesti siihen, että 6 §:ssä karenssin määräämisen lisäedellytyksenä on, että uuteen tehtävään siirtymisen voidaan katsoa vaarantavan ”yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön”. Pidän käsitteen ”yleinen etu” käyttämistä tällaisessa perusoikeusrajoituksen edellytyksiä koskevassa asiayhteydessä ongelmallisena. Käsite on merkittävän epämääräinen ja tulkinnanvarainen. Pidän epäselvänä, mitä käsite tuo lisää ilmaisuun ”vaarantaa (…) luottamusta hallitusvallan käyttöön”, mitä voidaan pitää koko ehdotetun lain perusajatuksena. Tältä osin pitäisin perusteltuna sitä, että kyseistä säännöksestä poistetaan ilmaisu ”yleistä etua”.”

Valtioneuvoston kanslia viittaa siihen, että perustuslakivaliokunta totesi valtion virkamieslakiin ehdotettua karenssisääntelyä arvioidessaan, että ”(k)arenssimenettelyllä suojataan yleistä etua ja pyritään osaltaan lisäämään luottamusta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen, joka on perustuslain 21 §:ssä turvatun hyvän hallinnon keskeinen elementti. Sääntelyllä pyritään torjumaan myös korruptiota siirtymistilanteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelylle on esitetty hyväksyttävät perusteet”. (PeVL 35/2016 vp, s. 2). Ehdotetun karenssisääntelyn tavoite on suojata yleistä etua. Käsitettä ”yleinen etu” käytetään lainsäädännössä vakiintuneesti. Valtioneuvoston kanslia kiinnittää huomiota myös siihen, että käsitettä ”yleinen etu” käytetään esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen lain tavoitetta koskevassa 1 §:ssä. Tavoitesäännös ei ole velvoittava. Lisäksi käsitettä ”yleinen etu” käytetään lakiehdotuksen 6 §:ssä, jossa säädetään karenssin määräämisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan karenssi voitaisiin määrätä 1 momentin 1 tai 2 kohdasta ilmenevin perustein, minkä lisäksi edellytyksenä olisi, että uuteen tehtävään siirtymisen voitaisiin katsoa vaarantavan yleistä etua ja luottamusta hallitusvallan käyttöön. Kyse olisi siten karenssin määräämisen yleisestä edellytyksestä, jonka olisi täytyttävä kumpaakin momentin alakohtaa sovellettaessa ja joka rajaisi 1 momentin 1 tai 2 kohdan sekä momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitetun hallitusvallan käyttöä kohtaan tunnetun luottamuksen vaarantamisen lisäksi karenssin määräämistä. Sen tarkoituksena olisi siten edelleen tiukentaa perusoikeusrajoituksen eli karenssin määräämisen edellytyksiä.

Professori Viljanen toteaa asiantuntijalausunnossaan: ”Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan sillä, jolle karenssi on määrätty, on oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen karenssin ajalta sekä yli kaksi kuukautta käsiteltävän asian käsittelyn ajaksi. Korvaus määritellään suoraan laissa vastaamaan suuruudeltaan valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkaa. Vaikka kyse ei olekaan suoraan valtiosääntöoikeudellisesta huomautuksesta, voidaan korvaussääntelyä pitää mielestäni varsin anteliaana. Meillä vakiintuneena käytäntöä on, että ministerit valitaan kansanedustajien joukosta. Siten perusteltuna oletuksena on, että merkittävä osa ministereistä jatkaa kansanedustajina myös ministerikautensa jälkeen. Säännöksen perustelujen mukaan ilmoituksen antajan karenssin tai ilmoituksen antajan käsittelyn aikana mahdollisesti saamaa palkkaa tai muuta korvausta tehtävästään, esimerkiksi kansanedustajan palkkiota, ei otettaisi huomioon vähennyksenä huomioon korvauksen määrää laskettaessa (HE, s. 32). Tältä osin on huomattava, että ehdotettu sääntely on tarkoitettu tulemaan voimaan esityksen perustelujen mukaan vasta 1.9.2027 (ks. HE, 42), joten sen soveltamispiiriin kuuluvat ministerit ovat tietoisia karenssijärjestelmän olemassaolosta jo ministeriksi ryhtyessään ja voivat ottaa sen omassa käyttäytymisessään huomioon.”

Valtioneuvoston kanslia viittaa siihen, että professori Viljanen toteaa asiantuntijalausunnossaan, että hänen huomautuksensa karenssin ja asian käsittelyn ajalta maksettavan korvauksen perusteista

ei ole suoraan valtiosääntöoikeudellinen. Valtioneuvoston kanslia viittaa myös esityksen 8 §:ää koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 32), joiden mukaan ”(k)arenssiajalta maksettava korvaus vastaisi suuruudeltaan valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkiota. Korvauksessa olisi kyse ainoastaan valtioneuvoston jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista annetun lain 1 §:ssä tarkoitetusta korvauksesta, eikä siihen laskettaisi muita mahdollisia etuuksia. Korvauksessa ei olisi kyse karenssin ajalta maksettavasta palkkauksesta, mutta sitä olisi pidettävä korvauksena tulojen vähentymisestä. - - Ilmoituksen antajan karenssin tai ilmoituksen käsittelyn ajalta mahdollisesti saamaa palkkaa, palkkiota, etuutta tai muuta korvausta muusta tehtävästään, esimerkiksi kansanedustajana, ei ehdotuksen mukaan otettaisi vähennyksenä huomioon korvauksen määrää laskettaessa. Myönnettävän karenssikorvauksen määrää ei ehdotuksen mukaan vähennettäisi myöskään niissä tilanteissa, joissa karenssin laajuutta olisi 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla rajattu”. Ilmoitusvelvollisuuden ja määrättävän karenssin kannalta ei olisi sinänsä merkitystä sillä, onko kyse päätoimisesta vai sivutoimisesta palvelussuhteesta.

Valtioneuvoston kanslia korostaa, että kyse ei ole karenssin ajalta maksettavasta palkkauksesta, vaan korvauksesta tulojen vähentymisestä. Karenssin määrääminen merkitsisi ajallista rajoitusta uudessa tehtävässä aloittamiselle ja siten myös uudesta tehtävästä saatavaksi sovitun palkan, palkkion, etuuden tai muun korvauksen saamatta jäämistä. Karenssista maksettavan korvauksen on tarkoitus korvata näiden tulojen vähentyminen. Käytännössä ennakoidaan olevan ennemminkin todennäköisempää, ettei maksettava korvaus riittäisi kattamaan karenssista aiheutuvaa tulojen vähentymistä kuin että maksettava korvaus ylittäisi uudesta tehtävästä saatavaksi sovitut tulot.

Valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvän karenssijärjestelmän selkeyden vuoksi on pidetty tarkoituksenmukaisena, että karenssista maksettavan korvauksen määräytyminen olisi yksinkertaista, eikä edellyttäisi karenssilautakunnalta selvityksen hankkimista korvauksen määrästä mahdollisesti vähennettävistä tuloista eikä korvauksen määrän arviointia ja harkintaa.

Valtioneuvoston kanslia viittaa myös valtion virkamieslain (750/1994) 44 a §:ään, jossa säädetään viranomaisen ja virkamiehen välisestä karenssisopimuksesta. Säännöksen mukaan viranomainen voi tehdä nimitettäväksi esitettävän henkilön kanssa ennen virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä tai virkamiehen kanssa virkasuhteen aikana ennen uuteen tehtävään siirtymistä kirjallisen sopimuksen, jolla voidaan tietyissä tilanteissa rajoittaa määräajaksi virkamiehen oikeutta siirtyä toisen työnantajan palvelukseen taikka aloittaa elinkeinon- tai ammatinharjoittaminen tai muu vastaava toiminta (karenssisopimus). Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Rajoitusajaksi voidaan kuitenkin sopia enintään 12 kuukautta palvelussuhteen päättymisestä, jos sopimus tehdään lain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tai 26 §:n 1–4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimitettäväksi esitettävän henkilön kanssa. Lain 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetaan Puolustusvoimien niin sanottuja erittelyvirkoja ja 26 §:n 1–4 kohdassa valtion ylimmän johdon virkoja. Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus.

Vaikka valtion virkamieslain 44 a §:ssä tarkoitetussa karenssijärjestelmässä on kyseessä sopimukseen perustuva malli, valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvää karenssia koskevan esityksen valmistelussa on pidetty perusteltuna, että valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvä karenssijärjestelmä ja valtion virkamieslain 44 a §:n mukainen karenssijärjestelmä muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden, ottaen huomioon valtioneuvoston jäsenten valtiosääntöisen aseman erityispiirteet. Valtion virkamieslain 44 a §:ssä tarkoitettuun karenssisopimuksen mukaiselta rajoitusajalta maksettavasta palkkaa vastaavasta korvauksesta ei tehdä vähennyksiä. Valtioneuvoston kanslia ei pidä perusteltuna, että valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvästä karenssista maksettavan korvauksen määräytymisperusteet poikkeaisivat tältä osin valtion virkamieslain 44 a §:n mukaisen karenssijärjestelmän korvauksesta. Valtioneuvoston kanslia katsoo, ettei ole käynyt ilmi perusteita arvioida valtioneuvoston jäsenille karenssista maksettavaa korvausta puheena olevilta osin tiukemmin kuin karenssista valtion virkamiehille maksettavaa korvausta.

Professori Viljanen toteaa vielä asiantuntijalausunnossaan: ”Ehdotetun sääntelyn mukaan oikeus korvaukseen koskisi myös ilmoituksen antajia siltä osin kuin asian käsittely on kestänyt yli kaksi kuukautta (8 §). Oudoksun ajatusta, että ilmoituksen käsittely karenssilautakunnassa voisi ylipäätään kestää yli 2 kuukautta ottaen huomioon, että karenssin kokonaispituus on korkeintaan 12 kuukautta eron myöntämisestä valtioneuvoston jäsenelle ja karenssista päättäminen olisi perustettavan karenssilautakunnan ainoa perustehtävä. Asian luonne huomioon ottaen mahdollinen karenssipäätös tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti ottaen huomioon myös perustuslain 21 §:n 1 momentin säännökset asian viivytyksettömästä käsittelystä. Tällaisessa asiayhteydessä voisi olla perusteltua asettaa

poikkeuksellisesti karenssilautakunnalle ehdoton, esimerkiksi enimmillään kahden kuukauden määräaika, jonka puitteista karenssin asettamisesta olisi päätettävä.”

Valtioneuvoston kanslia toteaa, että käytännössä karenssiasiat voivat olla hyvin moninaisia, eikä tarkkaa aikarajaa ilmoitusten käsittelemiselle ole tämän vuoksi ehdotettu asetettavaksi. Karenssilautakuntaa ohjataan kuitenkin esityksessä ilmoitusten viivytyksettömään käsittelyyn. Edellä tässä vastineessa kuvatusti esityksen perusteluissa on useissa kohdissa korostettu ilmoituksen käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevaa vaatimusta, jota ilmentävät myös ehdotetun 8 §:n säännökset oikeudesta korvaukseen tapauksissa, joissa ilmoituksen käsittely on kestänyt yli kaksi kuukautta.

Esityksen 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 28) todetaan, että ”(e)hdotetun 4 momentin mukaan karenssilautakunnan olisi karenssin sisältävässä päätöksessään nimenomaisesti todettava, että ilmoituksen antajalla on oikeus 8 §:n mukaiseen ministerin palkkiota vastaavaan korvaukseen karenssin ja kaksi kuukautta ylittäneeltä osin myös ilmoituksen käsittelyn ajalta. Ehdotuksen 3 §:n 5 momentin mukaan ilmoitus olisi annettava hyvissä ajoin ennen uuteen tehtävään siirtymistä, jotta karenssilautakunnalla olisi tosiasiallinen mahdollisuus arvioida karenssin määräämisen edellytysten täyttyminen ja tehdä sitä koskeva päätöksensä ennen uuteen tehtävään siirtymistä. Karenssin määrääminen edellyttäisi asian huolellista selvittämistä ja arviointia. Ilmoituksen antajalle olisi hallintolain 34 §:stä ilmenevän pääsäännön mukaan varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Asian käsittely saattaisi edellyttää myös erilaisten kirjallisten lisäselvitysten hankkimista. Toisaalta asian luonteen vuoksi korostuisi vaatimus asian käsittelystä karenssilautakunnassa ilman aiheetonta viivytystä. Ilmoituksen antajalla on tarve saada asiansa käsitellyksi ennen uudessa tehtävässä aloittamisen arvioitua ajankohtaa”.

Karenssilautakunta olisi oikeudelliselta asemaltaan valtion viranomaiskoneistoon kuuluva toimielin. Sen toimintaan sovellettaisiin siten ilman eri säännöstä hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia, joka sisältää karenssilautakuntaa velvoittavat säännökset muun ohella asian selvittämisestä ja asianosaisen kuulemisesta sekä asian ratkaisemisesta, kuten päätöksen perustelemisesta. Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Lisäksi hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Karenssilautakunnan jäsenet kuuluisivat ehdotetussa laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin suoraan rikoslain 40 luvun 11 §:n määritelmäsäännöksen 2 kohdan perusteella.

Valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvää karenssia koskevat asiat ovat moninaisia. On selvää, että karenssilautakunnan on ratkaistava karenssin määräämistä koskeva asia viivytyksettä, mutta valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvän karenssin yhteiskunnallisen merkittävyyden vuoksi olisi perusteltua, että karenssilautakunta huolehtisi asian selvittämisestä ilman laissa asetettua määräaikaa. Asetettaessa tällainen määräaika laissa esille nousee myös kysymys siitä, mitä oikeusvaikutuksia olisi sillä, jos ilmoitusta ei ehdittäisi käsitellä määräajassa.

Edellä kuvatuista syistä valtioneuvoston kanslia katsoo, ettei perusteita asettaa määräaikaa ilmoituksen käsittelylle ole.

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN PYYTÄMÄT EHDOTUKSET LAKIEHDOTUKSEN MUUTTAMISESTA

Karenssikorvauksen vähennykset

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisällyttämään vastineeseen ehdotuksen lakiehdotuksen muuttamisesta siten, että mahdollinen kansanedustajan palkkio ja muut ansiotulot vähennettäisiin maksettavasta karenssikorvauksesta.

Valtioneuvoston kanslia viittaa edellä vastineessa (s. 6) karenssikorvauksen vähennyksistä todettuun ja katsoo, että karenssikorvauksesta ei tulisi säätää tehtäväksi vähennyksiä. Perustuslakivaliokunnan pyynnön mukaisesti valtioneuvoston kanslia kuitenkin esittää seuraavan ehdotuksen lakiehdotuksen 8 §:n 1 momentin muuttamisesta (lakiehdotukseen tehtävät lisäykset on merkitty punaisella fontilla):

8 §

Korvaus karenssin ja asian käsittelyn ajalta

Sillä, jolle karenssi on määrätty, on oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen karenssin ajalta sekä yli kaksi kuukautta kestävältä asian käsittelyn ajalta. Oikeus korvaukseen on myös muulla ilmoituksen antajalla siltä osin kuin asian käsittely on kestänyt yli kaksi kuukautta. Korvaus vastaa suuruudeltaan valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkiota. Jos henkilö saa korvauksen perusteena olevalta ajalta palkkaa tai muuta vastiketta työstään tai tehtävistään, tämä voidaan ottaa vähennyksenä huomioon korvausta määrättäessä.

Ilmoitusvelvollisuuden kynnys

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisällyttämään vastineeseen myös kuulemisessa 12.2. esillä olleen 3 §:n ilmoitusvelvollisuuden kynnyksen muutosta koskevan muutosehdotuksen.

Valtioneuvoston kanslia viittaa edellä vastineessa (s. 4) ilmoitusvelvollisuuden kynnyksestä todettuun ja katsoo, että ilmoitusvelvollisuuden kynnystä ei ole tarpeen muuttaa. Perustuslakivaliokunnan pyynnön mukaisesti valtioneuvoston kanslia kuitenkin esittää seuraavan ehdotuksen lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentin muuttamisesta (lakiehdotukseen tehtävät lisäykset ja poistot on merkitty punaisella fontilla):

3 §

Velvollisuus ilmoittaa uuteen tehtävään siirtymisestä

Ilmoitusta ei ole kuitenkaan tarpeen antaa, jos 1 momentissa tarkoitetun palveluksen, tehtävän, toimen tai toiminnan (*uusi tehtävä*) luonteen perusteella on ~~ilmeistä~~ selvää, etteivät uudessa tehtävässä aloittamisen ajankohtaa koskevan rajoitusajan (*karenssi*) määräämisen 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyty.

Karenssilautakunnan käsittelymääräaika

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisällyttämään vastineeseen karenssilautakunnan käsittelymääräaikaa koskevan sääntelyn muutokset siten, että lautakunnan on käsiteltävä ilmoitukset määräajassa, jolloin yli kahden kuukauden mittaista käsittelyä koskeva 8 §:n sääntely muuttuu tarpeettomaksi.

Valtioneuvoston kanslia viittaa edellä vastineessa (s. 7) karenssilautakunnan käsittelymääräajasta todettuun ja katsoo, että karenssilautakunnalle ei tulisi säätää käsittelymääräaikaa. Perustuslakivaliokunnan pyynnön mukaisesti valtioneuvoston kanslia kuitenkin esittää seuraavan ehdotuksen lakiehdotuksen muuttamisesta (lakiehdotukseen tehtävät lisäykset ja poistot on merkitty punaisella fontilla):

5 §

Karenssin määräämistä koskevan asian vireilletulo, karenssilautakunnan päätös ja uuteen tehtävään siirtymisen rajoitukset

Karenssin määräämistä koskeva asia tulee vireille, kun tämän lain soveltamisalaan kuuluvan henkilön 3 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on saapunut karenssilautakunnalle.

Karenssilautakunta arvioi ilmoituksen saatuaan karenssin määräämiselle 6 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttymistä, ja se voi edellytysten täyttyessä määrätä ilmoituksen antajalle karenssin. Jos karenssilautakunta ei katso karenssin määräämisen edellytysten täyttyvän, sen on päätöksellään vahvistettava, ettei ilmoituksen kohteena olevaan uuteen tehtävään siirtymiselle ole tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia.

Karenssilautakunnan on käsiteltävä ilmoitus kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ilmoitus ja sen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot on toimitettu lautakunnalle.

Ilmoituksen antaja ei saa aloittaa ilmoituksensa kohteena olevaa uutta tehtävää karenssilautakunnan käsittelyn kuluessa eikä karenssin sisältävässä päätöksessä hänelle määrätyn karenssin aikana.

Sen lisäksi, mitä hallintolain (434/2003) 44 §:ssä säädetään, karenssilautakunnan päätöksessä on todettava, että ilmoituksen antajalla on oikeus 8 §:ssä säädettyyn korvaukseen päätöksessä määrätyn karenssin ajalta ja kaksi kuukautta ylittävältä ilmoituksen käsittelyajalta.

8 §

Korvaus karenssin ~~ja asian käsittelyn~~ ajalta

Sillä, jolle karenssi on määrätty, on oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen karenssin ajalta ~~sekä yli kaksi kuukautta kestävältä asian käsittelyn ajalta~~. ~~Oikeus korvaukseen on myös muulla ilmoituksen antajalla siltä osin kuin asian käsittely on kestänyt yli kaksi kuukautta.~~ Korvaus vastaa suuruudeltaan valtioneuvoston jäsenelle maksettavaa palkkiota.

Karenssilautakunta myöntää 1 momentissa tarkoitetun korvauksen saatuaan korvauksen maksamiseksi tarpeelliset tiedot. Pyyntö tietojen antamiseksi on esitettävä samanaikaisesti karenssin sisältävän ~~tai yli kaksi kuukautta kestäneen käsittelyn johdosta annettavan~~ päätöksen kanssa. Karenssilautakunnan määräämän korvauksen täytäntöönpanosta vastaa valtioneuvoston kanslia.

MUUTA

Valtioneuvoston kanslia kiinnittää vielä perustuslakivaliokunnan huomiota myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa 12.2.2026 esille nostamiinsa sakon täytäntöönpanosta annetun lain muutoksiin sekä eduskunnan käsiteltävänä oleviin eräisiin esityksiin, joissa sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Erityisesti valtioneuvoston kanslia kiinnittää valiokunnan huomiota lakiin sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (416/2025), joka on tullut voimaan 1.1.2026. Lain 1 §:n 2 momenttia on muutettu sekä lakiin lisätty uusi 4 b §, jossa säädetään seuraamusten raukeamisesta. Sanotut muutokset vaikuttavat esitykseen sisältyvään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin muuttamista koskevaan ehdotukseen. Lisäksi muutoksella on vaikutusta valtioneuvoston jäsenen tehtävään liittyvää karenssia koskevan lakiehdotuksen 18 §:n 4 momenttiin, jossa on ehdotettu säädettäväksi seuraamusmaksun raukeamisesta ja vanhentumisesta. Koska sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään nykyisin seuraamusmaksun raukeamisesta ja vanhentumisesta, eivät näitä koskevat erilliset säännökset ehdotuksen 18 §:n 4 momentissa enää olisi tarpeen. Valtioneuvoston kanslia toteaa, että ehdotuksen 18 §:n 4 momenttia voitaisiin muuttaa seuraavasti (lakiehdotukseen tehtävät poistot on merkitty punaisella fontilla):

18 §

Seuraamusmaksu

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, ellei maksun määräämistä koskeva asia ole tullut vireille kahdessa vuodessa siitä, kun henkilö on aloittanut uudessa tehtävässä, jota ilmoitusvelvollisuus tai karenssi koskee. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). ~~Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä. Seuraamusmaksu raukeaa, kun maksuvelvollinen luonnollinen henkilö kuolee.~~
